

29. studenoga 2024. broj 205

KU ZI S?

LIST ZA MLADEŽ

6

TEMA
VEČER SVETACA

14

PSIHOLOGIJA
POREMEĆAJI PREHRANE

15

FENOMEN
CRNI PETAK

18

GLAZBA
DDR

FOTO MJESECA

*Manifestacija »Srijemci Srijemu«
održana u Rumi*

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Preradovićeve 11

24000 Subotica

Za nakladnika: Mirjana Trkulja

Glavna i odgovorna urednica: Zlata Vasiljević

Urednica izdanja: Kristina Ivković Ivandekić

Zamjenik urednice: Davor Bašić Palković

Suradnici: Sara Žurovski, Andrea I. Darabašić,

Ivan Benčik, Milijana Nimčević,

Marija Antonela Kanelić

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,

Jelena Ademi

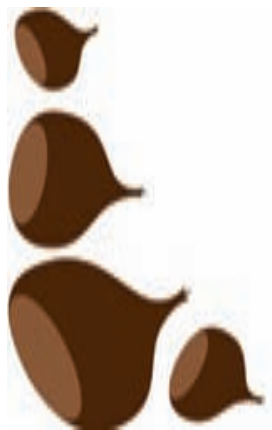
E-mail: casopis.kuzis@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Rotografika d. o. o., Subotica

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

Priprema za kraj godine

Kako je to već običaj u ovo doba godine, listopad i studeni donose mnoštvo događanja koja okupljaju mlade i pružaju prilike za druženje, rast i zabavu. Tako smo i ove godine imali priliku svjedočiti bogatom programu, poput *Holywina* u Subotici i Petrovaradinu, godišnjeg koncerta Dječjeg folklornog ansambla HKC-a *Bunjevačko kolo*, posjeta srednjoškolaca *Interliberu*, *Kestenijade*, duhovnih obnova *Subotičkog oratorija* za mlade, ali i animatore, Sportskog dana i mnogih drugih aktivnosti. Dok su ovi događaji sada iza nas, postavlja se pitanje kako iskoristiti preostali dio godine? Prvo polugodište je pri kraju, a pred učenicima i studentima su novi izazovi, ispitni rokovi i sve ono što dolazi s dinamikom školske i akademske godine. Upravo sada manjka i motivacije za nastaviti, a to je tema kojom se bavimo u rubrici *Psihologija*.

Danas (29. studenoga) je *Black Friday*, ili *Crni petak*, pa smo se osvrnuli i na ovaj globalni fenomen potrošačkoga društva. Saznajte više o tome kako taj dan izgleda u svijetu i kod nas, te što znači praksa umjetnih dizanja cijena... prije no što se potpuno prepustite shopping groznici.

Kako se kraj godine približava, teško je ne primijetiti da nas stalno podsjećaju na obveze i ciljeve koje smo postavili na početku. No, s malo discipline, još uvijek možemo ispuniti većinu tih planova. Neke će nas na kraj godine podsjetiti i zornice koje će uskoro početi, a ne bi bilo loše ni da nam snijeg uljepša božićne blagdane. I dok svi s nestrpljenjem čekamo blagdansku sezonu, ne zaboravimo da još uvijek možemo završiti godinu onako kako želimo. Adventski programi u župama prilika su da damo svoj doprinos, sudjelujući u tradicionalnim aktivnostima koje nas povezuju i potiču na činjenje dobrih djela.

Ukoliko imate ideje, prijedloge ili teme o kojima biste voljeli čitati, slobodno nam se javite na e-mail casopis.kuzis@gmail.com. Do tada, uživajte u posljednjem mjesecu ove godine i dajte svoj maksimum, jer iako nas blagdani pozivaju na opuštanje, pravo slavlje dolazi onda kada smo ponosni na sve što smo ostvarili.

Dogodilo se...

Održano glazbeno natjecanje *Microfon*

Glazbeno natjecanje za mlade pod nazivom *Microfon* u organizaciji Hrvatske državne samouprave i Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj održano je 12. listopada u Petrovom Selu u Mađarskoj. U natjecanju su, prvi puta, bili uključeni mladi hrvatske manjine iz Srbije, a pred-

stavnica hrvatske zajednice iz Srbije bila je učenica 1. razreda Gimnazije *Svetozar Marković* **Ines Vojnić**, u pratnji profesorice hrvatskog jezika i književnosti **Morene Rendulić**.

Stipendije za srednjoškolce i studente

Ugovore o stipendiranju i financijskoj potpori između Hrvatskog nacionalnog vijeća i učenika srednjih škola i studenata potpisalo je četvero učenika i četvero studenata 22. listopada. Učenici će dobiti po 61.000 dinara, a studenti po 124.000 dinara. Razma-

trajući prijedloge za pomoć, Ured Vijeća predložio je imena koja je odobrio Odbor HNV-a za obrazovanje. Stipendije su dobili: **Sara Dulić, Luka Kozma, Luka Skenderović, Hristina Štimac, Anita Brdarić, Marija Magdalena Huska, Marijan Skenderović i Matija Sekereš**. Studenti i učenici pozvani su da ne zaborave potporu koju sada primaju te da se, kako budu napredovali, trude osigurati istu potporu budućim generacijama. Kako je istaknula članica Izvršnog odbora HNV-a za obrazovanje **Nataša Francuz**, obrazovanje je jedan od ključnih temelja na kojem se gradi uspjeh svakog pojedinca, ali i zajednice u cjelini.

Pokrajinska smotra recitatora

Gradska knjižnica u Subotici bila je 9. studenoga domaćin XXIII. pokrajinske smotre recitatora na hrvatskom jeziku, na kojoj je sudjelovalo 80 učenika iz osnovnih i srednjih škola koje nastavu pohađaju

na hrvatskom jeziku. Učenici su došli iz Monoštora, Sonte, Berega, Vajske, Lemeša, Bača, Plavne, Sombora, Tavankuta, Đurđina i Subotice. Smotra je pružila priliku mladim recitatorima da pokažu svoj talent i ljubav prema hrvatskom jeziku i književnosti.

Sportski dan u Subotici

Sportski dan, treći po redu, održan je u organizaciji Udruženja građana *Hrvatski Majur* 11. studenoga na sportskim terenima *Pešta* u Subotici. Događaj je privukao veliki broj mladih koji su se okušali u turniru u malom nogometu (5+), natje-

čući se u prijateljskom, ali natjecateljskom duhu. Najbolje ekipe osvojile su vrijedne nagrade, čime je dodatno naglašen značaj sporta i zajedništva među mladima.

Srednjoškolci na *Interliberu*

Učenici srednjih škola, koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, zajedno sa svojim profesorima, posjetili su 15. studenoga 46. međunarodni sajam knjiga *Interliber* u Zagrebu. Ovo putovanje organizirali su HPD *Bela Gabrić* i Hrvatsko nacionalno vijeće.

Voditeljice putovanja bile su predsjednica Odbora za obrazovanje **Nataša Francuz** i predsjednica HPD-a *Bela Gabrić* **Margareta Uršal**. Na Sajmu knjiga bilo je više od stotinu učenika i profesora iz subotičkih srednjih škola, uključujući Politehničku školu, Gimnaziju *Svetozar Marković* i Srednju medicinsku školu. Osim što su imali priliku posjetiti *Interliber*, učenici i profesori uživali su i u obilasku centra Zagreba, čime je ovo putovanje postalo bogato iskustvo, spoj kulture, obrazovanja i druženja.

Spomen ploča znanstvenicima u Lemešu

U Lemešu je 14. studenoga obilježeno stotinu godina od rođenja dvojice rođenih Lemešana, svjetski priznatih znanstvenika i akademika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti – teorijskog fizičara **Gaje Alage** (1924. – 1988.) i šumarskog genetičara **Mirka Vidakovića** (1924. – 2002.). Tim povodom njima u čast otkrivena je spomen-ploča na mjesnoj Osnovnoj školi *Bratstvo-jedinstvo* a ispred škole posađen je hrast lužnjak (dar JP *Vojvodina šume*), budući da je upravo Vidaković, poznat i po podizanju klonske sjemenske plantaže toga drveta. U Domu kulture

priređena je svečana akademija na kojoj je bilo riječi o životu i djelu dvojice velikana. Na akademiji su proglašeni i dobitnici nagrada za učenike koji su sudjelovali na likovnom i literarnom natječaju na teme

»Šume su izvor života« i »Atom za mir i svemir«. Su-tradan je u somborskoj Gimnaziji *Veljko Petrović* održano predavanje o znanstveniku Gaji Alagi.

Godišnji koncert Dječjeg folklornog ansambla

Godišnji koncert Dječjeg folklornog ansambla HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice održan je 19. studenog pod nazivom »Da nam pak dojde to vreme«. Nastupili su članovi predizvođačkog ansambla te početne i dječje skupine, uz glazbenu pratnju Orkestra Centra. Na programu je bilo 11 točaka tijekom kojih se na pozornici smijenilo ukupno oko 80 plesača i pjevača.

Naglasak programa ove je godine bio na plesovima i pjesmama iz Međimurja što se ogledalo u sljedećim točkama: »Da nam pak dojde to vreme« (pjesma po kojoj je naslovljen koncert), »Čardaš iz Međimurja« i »Kak je vel'ka ljubav med nami«. Uz različite koreografije vezane za plesove bunjevačkih Hrvata (»Jastuk tanca«, »Sad se vidi, sad se zna, kako Mate igrat' zna«, »Bunjevačko momačko kolo« i Splet bunjevačkih plesova), folkloraši su izveli i Rusinske igre iz Vojvodine, Igre iz Šumadije, »Ženili smo medveda« (dječje igre i pjesme iz centralne Srbije) te »Tko je moje guske krao?« (dječje igre, pjesme i plesovi Brodskog Posavlja).

Voditelj Dječjeg ansambla je **Nemanja Sarić**, voditelj Orkestra i korepetitor **Zvezdan Bašić Palković** a voditeljica pjevanja je **Ines Bajić**.

Plamen jedne svijeće može pobijediti mrak ovoga svijeta

Kada je većina svijeta slavila *Noć vještica* u noći uoči Ksvekovine Svih svetih, točnije 31. listopada, održana je 12. po redu *Večer svetaca*, odnosno *Holywin* u Subotici u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*. *Večer svetaca* nastala je kao odgovor katolika na *Noć vještica*. Ideja jeste da se *Holywinom*, umjesto oblačenja u čudovišta, duhove i vještice, dâ prilika djeci, mladima, pa i odraslima da se okupe i kroz igrokaz upoznaju više o životu jednog sveca Katoličke crkve. Ove godine tema igrokaza je bila život sv. **Ivana Maria Vianneya** koji je rođen 8. svibnja 1786. godine, a preminuo je 4. kolovoza 1859. godine, poznat je i kao arški župnik. Spomendan mu je 4. kolovoza, a zaštitnik je svećenika. U igrokazu je sudjelovalo tridesetak djece i mladih koji su mjesec dana davali svoje vrijeme i svoja srca pripremajući dirljiv prikaz ovoga sveca.

Arški župnik kao inspiracija

Na samom početku programa svima prisutnima obratio se **vlč. Dušan Balazević**, povjerenik za mlade Subotičke biskupije, nagovorom u kojem se prije svega zahvalio Gospodinu što su se ljudi okupili u toliko velikom broju. Istaknuo je značaj *Holywina* i posebnu ulogu sv. Ivana Marije Vianneya za svećenike.

»Ove godine zastajemo pred likom sv. Ivana Marie Vianneya. Svima, ali osobito nama svećenicima, je potreban ovaj primjer borbe. Borbe čovjeka sa samim sobom i svijetom u sebi, borbe sa svijetom i ljudima

oko sebe, te borbe sa zlom. Svatko tko pozna samog sebe zna veliku istinu: sâm čovjek u borbi gotovo uvijek bude poražen. Zbog toga i ovaj lik poniznog arškog župnika nema za svrhu naći se u središtu javnosti ili naše pažnje, već uputiti na Isusa Krista. On je bio snaga njegovih pobjeda, bit će i naših. U svojim

borbama, poput arškog župnika, obratimo se i mi Isusu u Presvetom oltarskom sakramentu. On je naša snaga za borbu, s nama samima, sa svijetom u nama i oko nas, i sa zlom«, naglasio je vlč. Balazević.

Vrijedna ekipa

U dirljivoj predstavi, koja je oduševila brojnu publiku, glumili su **Roko Piuković, Nikola Šarčević, Antonija Ivković Ivandekić, Terezija Sekereš, Jakov Ivanković Radaković, Jakov Vukov, Marija Magdalena Huska, Katarina Kujundžić, Marijan Rukavina, Marta Vukmanov Šimokov, Karlo Dević, Karlo Kujundžić, Valentin Čović, Andrija Huska, Matej Huska, Sara Uršal, Ivana Vukov, Matej Miković, Pavle Miković, Marija Vukov, Josip Šarčević, Josip Kujundžić, Vedran Peić, vlč. Dragan Muharem** kao narator, te u ulozi arškog župnika **Daniel Dožai**. Za glazbu je bila zadužena **Nela Skenderović**, rasvjetu **Marin Jaramazović**, organizaciju scene **Emil Cvijin**, a sve njih okupila je vrijedna ekipa koja je mjesec dana organizirala i vodila probe, te osmislila kostime: **Katarina Ivković Ivandekić, Regina Dulić, Josip Šarčević i Katarina Ivanković Radaković**. Tekst

predstave napisali su Regina Dulić i Josip Šarčević, a organizator *Hollywina* je Pastoral mladih Subotičke biskupije.

Regina Dulić je za *Kužiš?!* podijelila detalje o pripremama.

»Uistinu sam se prvi puta pronašla u ovoj ulozi i ona je iziskivala mnogo, kako vremena i fizičke snage, tako i poniznosti i duhovne snage. Iz toga razloga je potpora tima bila baš značajna. Nekad je manjkalo potpore, ponekad je bilo neslaganja i razilaženja, pogrešaka, ali zato bih naglasila da je ne naša pamet, nego Božja blizina često mekšala srca i razrješavala situacije i nudila rješenja. Predivno je bilo kroz te dane biti svjedokom te Božje prisutnosti. Jasno mi se na pola puta pripreme to prikazalo kada sam shvatila da su svi glumci objeručke, u tolikom broju, prihvatili svoje uloge i stvarno bili aktivni; i oni sami i njihove obitelji i njihovi župnici«, kazala je naša sugovornica.

Zajednički ciljevi i osobne inicijative

Regina Dulić istaknula je kako je kroz upoznavanje lika arškog župnika jasno oblikovana zajednička poruka: moliti za župnike i duhovne pastire. Ipak, uz tu poruku svatko je imao i vlastitu osobnu namjeru.

»Jedan od glumaca je htio da okupimo ljude na predstavu kako bismo prikupljali novac za liječenje jednog bolesnog dječaka i potaknuti prisutne da se uključe u humanitarni rad za potrebite. Drugi je htio okupiti svoj razred kako ne bi te večeri otišli na proslavu *Noći vještica*, jedan je htio da pozovemo na molitvu za duhovna zvanja... Ovakvih priča je bilo još mnogo. To je blago ovogodišnjeg, a usudila bih se reći da ono treba biti blago i svakog *Hollywina*«, kazala je Regina, naglašavajući da je najveća vrijednost ovog događaja bila promjena i duhovno obogaćenje svih sudionika.

»Sve i da nitko nije došao, znali bismo da je predstava uspjela jer smo se mi sami promijenili i uvelike duhovno obogatili. Ne znam hoću li se ponovno naći u ovakvoj priči ili će se pojaviti 'neki novi klinici', ali znam da ću nakon ovog iskustva sigurno podržati svaki ovakav rad za naše mlade i našu biskupiju jer sam i sama sada svjedok da takve žrtvice Gospodin blagoslivlja«, navela je Regina.

Glumačko iskustvo

Terezija Sekereš, koja je ove godine u igrokazu glumila majku sv. Ivana Marija Vianneya, podijelila je svoje dojmove o ulozi i pripremama za predstavu. Igrala je pobožnu i požrtvovanu ženu koja je voljela svoju obitelj i naučila ih moliti, posebno u teškim trenucima. Kako je istaknula, ova uloga joj je pomogla da dublje razumije život sv. Ivana Marija Vianneya, kao i razdoblje u kojem je živio.

»Kroz prvih nekoliko proba bolje smo upoznali život sveca i ostale likove kako bismo na što bolji način mogli prenijeti i približiti publici izvanredan život ovog poniznog župnika. Posebno mi se svidjela posljednja scena koja je ostavila jak dojam zajedništva i snagu molitve za sv. Ivana Marija Vianneya. Također mi se dopada način na koji su uklopljeni duhoviti ali i ozbiljni dijelovi iz života sveca. Život arškog župnika potakao me je na razmišljanje o poniznosti i služenju Bogu u okruženju u kojem živimo i kako Bog može učiniti čudo i od našeg života ako slušamo Njegov glas i kada nam je u životu teško. Vjerujem da je sudjelovanje u ovakvom programu plodonosno, kako za publiku tako i za nas glumce«, naglasila je Terezija i dodala kako se nada da će imati još prilike biti dio ovako posebne ekipe mladih i djece koji žele poručiti da svjetlo i dobro uvijek pobjeđuju.

Lucija Horvacki

Mladi Srijemske biskupije slavili svetost

U organizaciji Biskupijskog pastoralnog centra za mlade Srijemske biskupije i ove godine je organizirano bdjenje *Holywin – Svetost pobjeđuje* u noći uoči Svih svetih, ovoga puta u Petrovaradinu. Program je započeo molitvom mladih za mlade, te molitvom litanija Svih svetih. Svetu misu je predvodio srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina** u koncelecijaciji s povjerenikom za mlade vlč. **Dušanom Milekićem** te svećenicima koji su dopratili mlade iz svojih župa. Biskup je podsjetio okupljene na značaj svetkovine.

»Večeras smo se okupili ovdje u predvečerje velike svetkovine. Sve one naše drage svete koje slavimo, ali ne samo one svete koji su proglašeni u Crkvi i kalendaru, nego mnoštvo onih koji su ostvarili svetost svojim životom a nisu priznati, ali mi ipak osjećamo njihove blagodati i darove koje su nam ostavili. U tom ozračju i mi želimo Bogu zahvaljivati za taj milosni dar, jer po snazi krštenja, svatko je od nas pozvan ostvarivati tu dimenziju svetosti u vremenima i prilikama u kakvim se tada nalazio«, naglasio je mons. Fabijan Svalina.

»Prijatelji nade« od pomoći

Nakon mise izložen je Presveti oltarski sakrament, te je održano klanjanje za mlade u kojem se molilo za mir u svijetu, za nerođene, duhovna zvanja u Srijemskoj biskupiji, te za osobne potrebe.

8

Želimo li biti sveti?

Čitanja su pročitali mladi vjernici, dok je Evanđelje navijestio povjerenik za mlade vlč. Milekić koji se obratio prisutnima tijekom homilije, govoreći o važnosti svetosti i zajedništva sa svetima.

»Želimo uistinu biti ono što smo od Boga. Dosta biti u zajedništvu sa svetima i težiti biti svet. Želimo li biti sveti? Mi kažemo da smo vjernici, katolici. Ali da li želimo biti sveti? Želimo li u nebo? Da li ja već sada želim biti nebo tu? Nisu sveci u kalendaru kada mi nećemo raditi, nego u tom kalendaru čitam mog brata i sestru koji je htio biti Nebo već sada, jer je toliko bio dotaknut Kristovom žrtvom, da on drukčiji nije htio biti. Neću biti kako ovaj svijet kaže, želim biti On u ovom svijetu. Ovaj svijet je danas napravio Helloween. Takav je svijet, pozvao vas je. Ali vjerujem da ste došli i pogledali Isusa u lice i rekli 'Ne, ja želim biti slika tvoja'. Znam da s ljubavlju dolazite Kristu, i velika je to stvar. Ako ste dionici Kristove Crkve, nju su danas napali da je protiv zabave. Svašta su rekli i za njezine svećenike, svašta će reći i za vas. Vi ste izabrali Krista i to me raduje...«, istakao je vlč. Milekić.

Misu i klanjanje animirao je biskupijski zbor mladih sastavljen od mladih iz Srijemske Mitrovice i Sota te mladih tamburaša iz Surčina. Organizaciju ovogodišnjeg molitvenog bdijenja *Holywin* potpomogli su mladi iz novoosnovanog udruženja »Prijatelji nade«. Druženje je nastavljeno u prostorijama samostana sv. Jurja.

(www.srijembiskupija.rs)

Od osnovnoškolskih snova do liječničkog poziva

Dvadesetpetogodišnji **Alen Gabrić** iz Subotice ove je godine završio Medicinski fakultet u Zagrebu i danas radi kao liječnik u Domu zdravlja Zagreb – Centar. Ljubav prema medicini razvio je još u osnovnoj školi, a tijekom četvrtog razreda Gimnazije *Svetozar Marković* u Subotici počeo se ozbiljno pripremati za prijemni ispit, koji je uz trud, rad i upornost uspješno položio. Nakon toga s istim entuzijazmom završio je i studij medicine. Trenutno je u procesu prijave za specijalizaciju iz kliničke i intervencijske radiologije, koja ga posebno interesira i kojom se želi baviti u budućnosti. Alenov cilj je jednostavan, ali značajan: biti sretan liječnik, okružen obitelji i prijateljima. Mi mu od srca želimo da uspije u tome!

KUŽIŠ?! Kada si prvi put osjetio interes za medicinu i kako je započeo tvoj put prema tom cilju?

Još u osnovnoj školi osjetio sam interes za medicinu i pridružio se sekciji prve pomoći koju je organizirao naš nastavnik biologije. Ta se želja vremenom razvijala, pa sam, želeći steći šire opće obrazovanje, upisao opći smjer Gimnazije na hrvatskom jeziku. U četvrtom razredu donio sam odluku da želim studirati medicinu, nakon čega sam počeo pripreme za prijemni ispit i državnu maturu. Najprije sam upisao Medicinski fakultet u Osijeku, a na drugoj godini prešao sam na Medicinski fakultet u Zagrebu.

KUŽIŠ?! Možeš li opisati svoje iskustvo studiranja medicine?

Studiranje, kao i na većini fakulteta, na početku nije lako. Količina informacija koja se mora upiti već prvog tjedna nastave je velika. Na prvim vježbama iz anatomije već smo morali baratati latinskim nazivima i opisivati strukture tijela, ali sve se to vremenom nauči. Istovremeno se već na prvim godinama upoznaje s kliničkim dijelom medicine gdje se susreću svakojake teške životne priče. Najljepše u razdoblju studiranja je druženje i upoznavanje novih ljudi.

KUŽIŠ?! Kako si se nosio s razdvojenosti od obitelji tijekom studiranja u Zagrebu? Kakvi su tvoji dojmovi o studiranju u Hrvatskoj?

U početku je bilo čudno naviknuti se biti odvojen, ali to isto vremenom prođe i sve sjedne na svoje mjesto. Mislim da je Hrvatska jako dobro i lijepo mjesto za studiranje, s obzirom na to da je ono besplatno, a postoje i raznorazne stipendije i benefiti te uz kvalitetnu nastavu i dobre ljude, mislim da nema boljeg mjesta za proživjeti studentske dane.

Pogotovo velik je plus vikendom otići na more i odmoriti se od učenja.

KUŽIŠ?! Kada su se ispiti približavali, što ti je davalo motivaciju za učenje?

Prijatelji i druženje u studentskom domu je po meni najveći relaksans od stresa i cjelodnevnog sjedenja za knjigom. Motivacija za učenje bili smo jedni drugima. Tempo je takav da zahtijeva učenje sva-

koga dana, a doći nepripremljen na nastavu bilo bi dosta neugodno s obzirom na pripremljenost drugih kolega pa je to bila sasvim dovoljna motivacija.

KUŽIŠ?! Kako si se osjećao kada si završio medicinu i započeo svoju karijeru kao liječnik?

Iako je taj dan trajao kratko i prošao vrlo sretno i brzo, nisam se osjećao ništa drukčije, jer je prerastanje iz studenta u zrelog liječnika dugotrajni proces i svaki dan se uči, iako puno manje, čak i nakon fakulteta.

KUŽIŠ?! I za kraj, koju poruku bi želio poslati mladima kako bi ih motivirao da njeguju i istražuju svoje talente?

Planovi koje zacrtamo često ne teku onako kako bismo željeli, ali na kraju se sve uvijek posloži na svoje mjesto. Uvijek se cijene i poštuju ljudi koji imaju strast prema onom što rade, neovisno o struci i zanimanju. Kada se toj strasti pridodaju trud i ustrajnost, vjerujem da jedino nebo postaje granica, a sva vrata se otvaraju.

Katarina Ivanković Radaković

Tradicija, igre i sjećanje na Don Bosca

Kestenijada Subotičkog oratorija održana je i ove godine, i to u Iloku, Monoštoru i Maradiku, dok su 7. listopada u dvorištu župe sv. Roka u Subotici u ugodnoj atmosferi duhovne glazbe, gosti svih uzrasta – od djece i mladih do starijih – imali priliku sudjelovati u različitim izazovima i igrama te osvojiti palačinke, krafnice, toplu čokoladu, čaj i, naravno, kestenje! Osim igara, animatori su vodili i ples u kojemu je mogao sudjelovati svatko tko je želio.

Večer glazbe, zabave i kestenja završena je zajed-

dijeliti ono malo kestenja što je imao. Nevjerojatno, kestenje se počelo umnožavati i nekoliko stotina dječaka je na kraju dobilo kestenje. Oratoriji diljem svijeta slave *Kestenijadu* u spomen na ovo čudo.

»*Kestenijadu* održavamo skoro od samog početka oratorija, već šest godina. Naša prva *Kestenijada* bila je u okviru subotnjeg oratorija. Zapravo smo samo podijelili kestenje i imali klasični program subotnjeg oratorija: igre i radionice. Danas je *Kestenijada* velika zabava na kojoj sudjeluje oko 250 djece, mladih i odraslih. Osim kestenja, bude tu i drugih poslastica, a zabaviti se mogu uz izazove, pjesmu, ples. Ona zahtijeva prilično veliku organizaciju od nabave, kuhinje, posluživanja, izazova, koordinacije svega toga. Cilj *Kestenijade* jest okupiti cijele obitelji u dobrom i zabavnom programu«, istakula je Vedrana i dodala kako se ove godine, osim u Subotici, *Kestenijada* održala i u Iloku, Monoštoru i Maradiku, a ljudi i djeca iz tih mjesta rado su se odazvali.

Riječi animatora

Dvoje animatora *Subotičkog oratorija*, koji su već nekoliko godina aktivni sudionici *Kestenijade*, podijelili su s nama svoja iskustva i razmišljanja o tome što im znači ovo okupljanje i koju ulogu imaju u njezovoj organizaciji.

Vanja Taborović: »Moja uloga na ovogodišnjoj *Kestenijadi* je, u suštini, bila 'lijevo smetalo', mada sam odmah dobio posao raditi na izazovima, koji su po mišljenju stručnjaka (djece i mene), bili najbolji i najoriginalniji od svih izazova koji su se radili na *Kestenijadi*. Što više, to zaduženje sam imao i prethodne *Kestenijade*, kao i one prije nje, što mi je ujedno i bila prva *Kestenijada* koja sa sobom nosi isto toliko pozitivnih i lijepih trenutaka i emocija kao i prethodne i ove godine. Toliko divnih i nesvakidašnjih iskustava, događanja i poznanstava nosim sa sobom, da ih nikada neću zaboraviti. Mogu čak reći da mi ona baš to predstavlja; novine u sferi prijateljstva, duhovnosti, pa čak nekad i upoznavanja svojeg 'ja' kroz razne komične i nekomične situacije. Cilj *Kestenijade* bi trebao biti s jedne strane širenje zajedništva, a s druge strane, kroz isto to zajedništvo pomagati onima kojima je to potrebno, što materijalno, što duhovno, što radošću; cilj je ostati u bojama don Boscove vizije i rada s mladima u oratoriju«.

ničkom molitvom krunice u dvorištu, koja je unijela posebnu toplinu u ovo jesensko okupljanje. *Kestenijada* je, kako djeci i odraslima koji dolaze kao gosti, tako i animatorima, vrlo draga i bliska srcu.

Nekad i sad

Voditeljica oratorija i organizatorica ovogodišnje *Kestenijade* **Vedrana Cvijin** objasnila nam je povijest i značenje ovog događaja, kao i kako je nastao u Subotici. Kako je istaknula, *Kestenijada* ima korijene u poznatoj anegdoti o **Don Boscu** i njegovom čudu s kestenima. Naime, Don Bosco je obećao dječacima da će ih na Dušni dan počastiti kestenima, no njegovi suradnici nisu ga pravilno razumjeli i kupili su samo malu količinu kestenja. Kada je Don Bosco shvatio što se dogodilo, bio je očajan, no krenuo je

Teodora Batinić: »*Kestenijada* kao manifestacija ima za cilj okupiti svu našu braću i sestre u Kristu na jednom mjestu kako bismo se prisjetili velikih Don Boscovih čudesa, poput umnažanja kestena po kojemu je naša današnja *Kestenijada* dobila ime. Za djecu *Kestenijada* znači puno igre, izazova i zabave, za mlade druženje s prijateljima uz glazbu i ukusne palačinke, a za mene nešto malo više. Za mene je moja prva *Kestenijada* bila prekrasna slika jedinstva naše crkve, a to se, hvala Bogu, nije promijenilo ni do danas. Najdraži dio programa ove manifestacije su izazovi jer na njima vidim djecu iz našeg oratorija i primjećujem koliko uživaju u *Kestenijadi*, kao i mi, što svakom animatoru razgali srce. Ove godine moja je uloga bila u kuhinji gdje se uz pomoć brojnih animatorskih ruku pripremala hrana i piće koje su sudionici kasnije mogli

osvojiti u izazovima ili kupiti. Svake godine na *Kestenijadi* očekujemo velik broj djece, male i velike, a to nam dragi Bog uvijek ispuni«.

Lucija Horvacki

Aktivnosti Subotičkog oratorija

Posjet Strizivojnoj

Osnovnu školu *Ivana Brlić Mažuranić* u Strizivojnoj posjetilo je 12 animatora Subotičkog oratorija 25. listopada u sklopu projekta prekogranične suradnje koji ova škola ostvaruje s udrugom *KROV* iz Subotice. Ovaj projekt omogućio je školi nabavku solarnih panela, dok je udruga *KROV*, uz podršku hrvatskog Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, ove godine radila na glazbenim i sportskim radionicama te je u procesu nabavke preostale opreme. Animatori i učenici škole najprije su

poslušali prezentaciju o obnovljivim izvorima energije, a zatim su animatori djeci održali sportske radionice i igre.

Formativni susret *Žive vatre* u Đakovu

Subotički oratorij je po prvi puta sudjelovao na formativnom susretu *Žive vatre* 26. listopada u Đakovu. Ovaj susret obuhvatio je predavanja salezijanaca don **Mihovila Kurkuta** i don **Branka Bendre**, te psihologinje **Ivane Juzbašić**, koji su sudionicima pružili korisna duhovna i psihološka razmatranja.

Uz predavanja, program je uključivao i raznovrsne radionice, zajedničku misu te priliku za druženje.

Duhovna obnova u Mužlji

Četrdesetak animatora iz Subotice, Mužlje i Podsuseda provelo je trodnevnu duhovnu obnovu sredinom studenog u Mužlji, u kolegiju *Emaus*. Duhovnu obnovu vodio je don **Tomislav Šimunović**. Tijekom obnove, animatori su imali priliku učiti kako se pravilno moliti, temeljito ispovijedati te što znači biti pravi animator. Ova duhovna obnova bila je posebna i zbog jačanja zajedništva između animatora iz Subotice, Podsuseda i domaćina iz Mužlje.

**Godišnji koncert
Dječjeg folklornog ansambla
HKC-a »Bunjevačko kolo«**

1997

Što su poremećaji prehrane i je li debljina jedan od njih?

Kada u Google tražilicu upišete »dijeta« na engleskom jeziku, dobit ćete 3.970.000.000 rezultata! Pretraga »poremećaji prehrane« na engleskom daje 550.000.000 rezultata. Ako ste na bilo kojoj društvenoj mreži, tada ste mogli primijetiti da su hrana, dijete i poremećaji prehrane i tamo česte teme. A kako to često biva, gdje je puno informacija – puno je i dezinformacija.

Pitanje težine, dijeta, zadovoljstva ili nezadovoljstva tijelom mogu biti znatan teret, no ništa od toga, samo po sebi, nije poremećaj prehrane. Također, dok je dijeta stanoviti oblik ponašanja vezano za jelo i jedenje, poremećaj prehrane (iako uključuje ponašanja vezana za hranu i jedenje) je primarno psihički poremećaj.

14

Poremećaji prehrane

Da bi nešto bilo proglašeno poremećajem, neophodni su jasni kriteriji. U poremećaje prehrane, točnije poremećaje hranjenja i jedenja spadaju oni kod kojih »...postoje trajne smetnje s jedenjem ili postupcima povezanim s jedenjem koje dovode do promjena u uzimanju ili apsorpciji hrane, što značajno šteti tjelesnom zdravlju ili psihosocijalnom funkcioniranju«, navodi se u Dijagnostičkom i statističkom priručniku za duševne poremećaje (DSM-5).

Priručnik jasno definira sljedeće poremećaje: PIKA (jedenje stvari koje nisu hrana niti su za jelo; to nije isto onomu kada malo dijete istražuje i stavlja svašta u usta); RUMINIRAJUĆI SINDROM (kada se hrana iz želuca lako vraća natrag u oralnu šupljinu; javlja se kod nekih osoba bez fizioloških poremećaja koji bi bili uzrok); IZBJEĞAVAJUĆE/RESTRIKTIVNO HRANJENJE (kada netko iz nejasnih razloga izbjegava jesti neke namirnice ili one moraju biti u određenom slijedu ili se ne smiju doticati na tanjuru i slično; može se vidjeti kod neke djece); ANOREKSIIJA (restrikcija unosa hrane u tolikoj mjeri da ugrožava zdravlje, a često i život); BULIMIJA (epizode prejedanja koje se smjenjuju s epizodama pokušaja smanjenja težine

upotrebom povraćanja, laksativa, diuretika i sl.); *BINGE EATING* (epizode prejedanja).

Uznemirujuće statistike

Poremećaji prehrane su primarno psihički poremećaji, a 90% osoba koje se bore s poremećajima prehrane su žene, od čega 9% čine adolescentice. Dalje, veliki je komorbiditet između **poremećaja prehrane i poremećaja ličnosti**, čak do 44%. Što to znači? To znači da neće svaka osoba koja se bori s poremećajem prehrane imati i poremećaj ličnosti, ali do 44% njih hoće.

Kada je u pitanju anoreksija, uz nju su često prisutne opsesivno-kompulzivne i narcisističke crte ličnosti, perfekcionizam i nisko samopouzdanje. Kada je u pitanju bulimija, uz nju najčešće dolazi i emocionalna disregulacija i subjektivni osjećaj praznine. Možda su najšokantniji oni podaci koji pokazuju da je stopa smrtnosti među osobama koje pate od poremećaja prehrane najveća u odnosu na bilo koje druge poremećaje uključujući i depresiju, te da jedna od pet osoba koja pati od anoreksije – umre zbog suicida.

Je li pretilost psihički poremećaj?

Pretilost (dakle sama činjenica prekomjerne težine) jest posljedica jedenja no debljina/pretilost nije psihički poremećaj niti poremećaj prehrane. »Pretilost (prekomjerna tjelesna masnoća) posljedica je dugoročnog pretjerivanja u unosu energije nasuprot njezinu trošenju. Brojni genetski, fiziološki, ponašajni i okolinski činitelji, koji se razlikuju od pojedinca do pojedinca, pridonose nastanku pretilosti; dakle pretilost se ne smatra psihičkim poremećajem« (DSM5). Neke osobe koje su pretile mogu imati i poremećaj prehrane (dakle psihički poremećaj), ali debljina nije dovoljan (ni jedini kriterij) za utvrđivanje toga.

Marina Balažev, specijalizantica transakcijske analize, psihoterapija

Fenomen popusta i potrošačke groznice

Black Friday, ili *Crni petak*, predstavlja globalni fenomen koji je potekao iz Sjedinjenih Američkih Država, a održava se dan nakon američkog blagdana Dana zahvalnosti. *Crni petak* je tradicionalno označavao početak praznične kupovine, a ime je dobio šezdesetih godina prošlog stoljeća kada su trgovci primijetili kako taj dan prelazi na računima iz crvene boje (gubitka) u crnu (profit). U ovom tekstu možete pročitati više o *Black Friday* i saznati kako ovaj fenomen utječe na potrošačke navike, ekonomske trendove i ekologiju, te kako pametno iskoristiti popuste bez prekomjerne potrošnje.

Black Friday u svijetu i kod nas

U Americi *Crni petak* je mnogo više od običnog dana za kupovinu. Ljudi često čekaju ispred prodavaonica satima prije otvaranja, a pojedine ponude su toliko atraktivne da izazivaju ogromne gužve. Međutim, *Crni petak* se posljednjih desetljeća proširio i na druge zemlje, uključujući europske države, Australiju, pa čak i azijska tržišta. U zemljama poput Kine u fokusu je više online trgovina, a posebice je popularan *Cyber Monday* (*Sajber ponedjeljak*), dan poslije *Crnog petka*, koji je posvećen online popustima.

U Srbiji fenomen *Black Friday* počeo se pojavljivati prije desetak godina. Iako naša verzija *Crnog petka* nije toliko kaotična kao u Americi, shopping centri i online trgovine u Srbiji privlače veliki broj kupaca obećavajući popuste koji nerijetko dostižu 50% ili više. Popularne su ponude na tehniku, garderobu, obuću, ali i proizvode za domaćinstvo.

»Umjetno dizanje cijena«

Mnogi potrošači s pravom primjećuju da cijene pred *Crni petak* budu umjetno povećane, pa onda »popusti« djeluju veći nego što zapravo jesu. Umjetno podizanje cijena je praksa kada trgovci unaprijed povećaju cijene proizvoda, a zatim ih snižavaju tijekom promotivnih perioda kako bi stvorili dojam da su popusti veći nego što zapravo jesu. Ova taktika se koristi kako bi se kod kupaca stvorio dojam da prilikom kupovine ostvaruju značajnu uštedu. Na primjer, ako je televizor prethodno koštao 50.000 dinara, trgovac ga može podići na 60.000 dinara, a zatim ponuditi popust od 20%, što daje cijenu od 48.000 dinara, iako je stvarna cijena bila 50.000 dinara prije sniženja.

Prednosti i mane

Jedna od glavnih prednosti *Crnog petka* je prilika da se uštedi novac i može biti idealno vrijeme za kupovinu skupljih proizvoda, poput televizora, klima uređaja, laptopova ili pametnih telefona. Ipak, *Black Friday* nosi i brojne negativne aspekte. Prije svega, ovaj dan potiče prekomjernu potrošnju, a kupci često kupe stvari koje im nisu potrebne, privučeni »nevjerojatnim ponudama«. Ovaj fenomen je poznat kao impulzivna kupovina, što može dovesti do financijskih poteškoća, posebno kod mladih ljudi. Također, ekološki aspekt je zabrinjavajući, jer potrošačka groznica tijekom *Crnog petka* povećava proizvodnju otpada i emisiju ugljičnog dioksida zbog pojačane proizvodnje, pakiranja i transporta robe.

Sara Žurovski

15

Važno je naučiti kako pametno kupovati i ne podleći masovnoj potrošačkoj groznici. Evo i nekoliko *Kužiš?!-ovih* savjeta kako to da uradite:

1. Napravite listu potrebnih stvari i postavite budžet koji planirate potrošiti.
2. Pitajte se je li vam određeni proizvod zaista neophodan ili je samo privlačnost popusta ono što vas tjera na kupovinu.
3. Istražite cijene unaprijed i provjerite jesu li popusti stvarno povoljni ili je u pitanju »umjetno podizanje cijena«.
4. Planirajte kupovinu unaprijed i kupujte samo ono što vam je zaista potrebno.

ZEMLJA KOMANČA (3. dio)

Scenarij, crtež i grafičko oblikovanje strip tabli: KRISTIJAN SEKULIĆ 2024. Redaktura i dizajn kadrova: ANA DINKOVIĆ

PONOSNI
MUSTANGS BIT
ĆE SAMO MOJ.
IMAO SAM
SREĆE.

KADA SU SE KRAJEM 17. STOLJEĆA POJAVILI
KONJI, ŽIVOT INDIJANACA POSTAO JE LAKŠI,
PUSTOLOVNJIJI. ODBJEGLI KONJI SA ŠPANJOL-
SKIH POSJEDA LUTALI SU SLOBODNO I MNO-
ŽILI SE. LOV NA DIVLJE KONJE ILI KRAĐA SU
POSTALI NEZAOSTILAZAN SEGMENT NAČINA ŽI-
VOTA SVIH INDIJANACA IZ VELIKIH PRERIJA.

AHEEE - HAA!
KOMANČI SU OPET PORIJEDILI
MEKSIKANCE I ZAPLIJENILI SU
MNOGO KONJA, KOJI SU IM
POTREBNI!

Bend mora biti jasan

Kada sam se prije koji tjedan penjao do prostorija studija *Hiredwired* kako bih čuo zagrebački trio DDR nisam znao što da očekujem. Vjerujem kako je to bio slučaj i s drugima. A ono što smo okupljeni Subotičani i ja dobili bilo je nekih sat vremena, strašno intenzivne »in your face« energije i bespardonske buke. Ne sjećam se nekih većih stanki između pjesama, sjećam se namrštenog lica **Bernarde Lukač**, sjećam se sjajnih **Antinih** rifova i zujanja u ušima dan poslije. DDR je te večeri servirao jednu ljutu porciju glasnog post punka i malo je reći kako su me potpuno kupili svojim stavom i nastupom. U ovom broju *Kužiša?! zagrebački noiseri* DDR otkrivaju malo više o sebi, svom radu i budućim planovima.

KUŽIŠ?!: Kako biste opisali zvuk vašeg benda? Što vas inspirira i pokreće na stvaranje?

Opisivanje zvuka je notorno nezgodna stvar, jer asocijacija koja je nekome jasna drugome može ostati potpuna misterija. Doduše, nije sad da smo neka transžanrovska zvijer, pa da se ne može jednostavno reći kako smo gitarski post punk trio čiji su korijeni možda više u američkome »Get in the Van« glazbenome području, nego li britanskome (makar uz Bernardinu ljubav za *The Cure* i *Depeche Mode* ili moju za *The Fall*, nije ni to za zanemariti)...ali evo, pričao sam sinoć baš s **Jožom** (naša scenska arhivska institucija u jednoj osobi – vidi *Subsite*) na Nature Boysima o jednoj čestoj usporedbi koju dobijamo, a to je Leatherface. Meni uporno nije jasna, njemu je očita, pa eto... Stvaranje je potreba, želja čovjekova da sebi pokaže kako je živ, da napravi nešto barem nekoj drugoj osobi vrijedno i ostavi traga za sobom. Za glazbu je poriv uvijek druga glazba, nečiji tuđi uspjeh u stvaranju koji upali iskrju koja kaže »Pa i ja bih tako«. Jedan mali savjet mladima: nemojte pokušavati istovremeno kopirati 15 drugih bendova – ako volite tih 15 bendova, onda nađite jedan koji ih je dobro iskombinirao i onda kopirajte njega. Bend mora biti jasan. A kad kažem kopirajte,

onda želim reći da ih uzmete kao početnu točku, i kad stvarate svoje pitajte se uvijek »Je li ovo dobro? Je li interesantno? Jesmo li dodali nešto starim uzorcima?«. Za sve to je bitan ukus: slušajte puno glazbe, gledajte puno koncerata, pa će vam biti jasnije što bend i njegove pjesme čini dobrima. Imati vlastitoga ukusa koji čovjeku kaže je li to što radi dobro ili nije, važnije je od tehničke vještine.

KUŽIŠ?!: U travnju smo dobili jedan album teaser. Kada možemo očekivati album?

To bismo i mi rado znali. Snimanje albuma je proces neugodnog ogoljavanja vlastitih grešaka i nedostataka. A jednom kad su uhvaćene na traku, proces je pakiranja svega toga tako da ne budu baš toliko očite. Snimanje je prevođenje jednog medija u drugi, i kao kod fotografije, ono što je u prostoru pred vama, neće pritiskom na neko dugme tek tako ostati sačuvano. Pretvorit će se u neki zapis koji možda slični na ono što vidite i čujete, a možda i ne. Pa tako učite o tome što kako ispada. Traje to još uvijek, ali nadam se da smo uskoro gotovi, a onda trebamo vidjeti kamo s tim albumom, kakvu ćemo mu fizičku formu uspjati dati i hoće li na internet prije toga ili ne.

KUŽIŠ?!: Imali ste nedavno koncerte u Beogradu i Subotici. Kakvi su vam dojmovi s tih nastupa? I općenito postoje li razlike između koncerata u Hrvatskoj i Srbiji?

Nismo baš svirali naokolo toliko da bismo se mogli usuditi izvoditi takve generalizacije – ne

samo da je od grada do grada uvijek drugačije, nego i od kluba do kluba u istome gradu, pa i od večeri do večeri u istome klubu. Međutim, publika van Zagreba će sigurno reagirati drugačije negoli ljudi koji su nas već vidjeli bezbroj puta. Beogradska *Okretnica* je u svakom slučaju poseban prostor. Mala, zbijena prostorija pretrpana ljudima, a kad ih pokrenete (a nije preteško) to je onda krasan osjećaj (**Bernardi** možda i ne toliko ugodan kad je u nastalome metežu dobila mikrofonom po zubima, no eto). Subotički koncert je bio najduži kojeg smo ikad svirali, jer smo bili jedini bend, pa da ne ostavimo sve na standardnih 25 minuta, odradili smo to dvostruko duže (što inače nije nužno preporučljivo za naš žanr). A publika je ostala do kraja i neki čak i plesali, pa hvala dragim ljudima iz *Ekoslavije* koji su nam to omogućili.

KUŽIŠ?! Što slušate u posljednje vrijeme? Što biste preporučili našim čitateljima?

Mene su počele sustizati godine i zasićenje koje valjda s njima ide. Znam da je »prije je bilo bolje« iznimno blesav sentiment, ali se sve češće hvatam kako se tako ponašam, makar se aktivno trudim tako ne misliti. Hoću reći samo da sam posljednjih nekoliko godina sve manje u toku s novim stvarima, ali da to nije krivnja novih stvari, nego moja. Tako da nekakav *cutting edge* sada neću dati, ali evo nešto meni dragih stvari koje imaju veze s mojom idejom benda. Straw Man Army (što se dogodi kad se sretnu anarho punk i post punk, fantastičan bend i upravo sam shvatio da je danas izašao novi album), GG King »Unending

Darkness« i Predator »The Complete Earth« (za jedan mali krug ljudi kulturni albumi, u kojima scena iz Atlante čeprka po granicama garažnog punka), a ako bismo se hvatali klasika, Mission of Burma, i to pogotovo »The Horrible Truth about Burma« i »Signals, Calls and Marches«. Što me asociralo

i na The Observers, čije remek djelo »So What's Left Now« počinje sa »Symbols, Slogans, Lies«. Pazite kome vjerujete.

KUŽIŠ?!: Kada i gdje vas možemo ponovo čuti uživo?

Nema posebnih planova u skorije vrijeme, jer nas poslovne i privatne obaveze trenutno malo razvlače, ali bukira se jedna srednjoeuropska turneja za kasno proljeće. Nadamo se kako će biti prilike da opet navratimo do Vojvodine.

Ivan Benčik

19

Humanitarna žurka za Matea Poljakovića

Humanitarna žurka s ciljem prikupljanja sredstava za liječenje **Matea Poljakovića** bit će održana 13. prosinca u subotičkom klubu Madlen (Balkanska 3). Od 20 sati ljubitelji dobre glazbe imat će priliku uživati u nastupima poznatih izvođača i DJ-eva: D-Timea, Anje de Black, Peepollyja, Adamova, Wikingëra i Veridicala.

Ulaznice su po cijeni od 400 dinara, a svi koji žele dodatno pomoći, mogu donirati više prema vlastitim mogućnostima. Prihodi od ulaznica i donacija bit će usmjereni u pomoć za liječenje malog Matea. Posjetitelje očekuje provod uz kvalitetnu glazbu, pozitivan duh i šansu da se pomogne onima kojima je najpotrebnije.

K. U.

Farming Simulator — sasvim drugačija igrica

Farming Simulator je popularna serija simulacijskih videoigara u kojoj igrači preuzimaju ulogu modernih poljoprivrednika. Prva igra u serijalu *Farming Simulator* 2008 objavljena je 2008. godine, a razvila ju je švicarska tvrtka *GIANTS Software*. Od tada serijal se redovito nadograđuje novim verzijama, dodajući sve složenije mehanike i realističniji pristup simulaciji života na farmi.

Simulacija poljoprivrede i stočarstva

U igri *Farming Simulator* igrači započinju s osnovnom farmom i određenim brojem strojeva, a cilj je razviti i proširiti svoje poslove u poljoprivredi kroz razne aktivnosti. Jedan od ključnih aspekata igre je uzgoj različitih vrsta usjeva, uključujući pšenicu, kukuruz, suncokret i soju. Proces obuhvaća oranje, sijanje, zalijevanje, gnojenje i na kraju žetvu usjeva, a svaki korak zahtijeva različit stroj ili alat, što doprinosi složenosti i realizmu igre.

Osim ratarstva, igrači mogu uzgajati stoku, uključujući krave, svinje, kokoši i ovce. Održavanje životinja također zahtijeva posvećenost i odgovornost – potrebno im je osigurati hranu, redovito čišćenje i medicinsku njegu kako bi proizvodile kvalitetne proizvode poput mlijeka, jaja ili vune, koji se mogu prodati za dodatni prihod. Ovaj dio igre je popularan među igračima koji uživaju u simulaciji stočarstva i brizi o životinjama.

Šumarstvo i ekonomija

Farming Simulator također uključuje upravljanje šumarstvom, gdje igrači mogu sjeći i prodavati drvo, čime otvaraju dodatne mogućnosti za zaradu. Ovaj segment igre donosi poseban izazov jer zahtijeva specifičnu opremu i pažljivo planiranje kako bi se izbjegla šteta na terenu.

Jedna od posebnih karakteristika igre je ekonomija, koja omogućuje igračima trgovanje proizvodima na tržištu i strateško upravljanje prihodima. Cijene na tržištu variraju ovisno o ponudi i potražnji, što potiče igrače da pažljivo planiraju kada će prodavati svoje proizvode kako bi ostvarili maksimalan profit. Također, igrači mogu ulagati u nove strojeve, nadograđivati opremu, pa čak i kupovati dodatno zemljište za proširenje farme.

Serijal je do sada ostvario impresivan uspjeh, zadrživši više od 300 milijuna dolara te prodavši više od 25 milijuna primjeraka širom svijeta. Popularan je među poljoprivrednicima i ljubiteljima simulacija, a posjeduje lojalnu zajednicu igrača koji doprinose razvoju igre putem modifikacija (modova), dodajući nove opcije, mape i opremu. Multiplayer mod omogućuje igračima zajednički rad na farmi, što dodatno oduševljava zajednicu jer uvodi socijalnu komponentu i omogućava timski rad.

Najnoviji dio serijala

Najnoviji dio serijala *Farming Simulator 25* donosi značajna poboljšanja. Unaprijeđena grafika i novi sezonski ciklusi donose realističniji doživljaj poljoprivrede, gdje igrači moraju planirati aktivnosti prema vremenskim uvjetima. Nova dinamika tla i dodatne mehanike čine igru još dubljom, tražeći od igrača strateško razmišljanje i prilagodbu promjenama u okolišu. S novim mapama inspiriranim stvarnim lokacijama i dodatnim opcijama za upravljanje farmom, ovaj najnoviji naslov donosi svježi doživljaj za stare i nove obožavatelje.

Farming Simulator nije samo igra – to je platforma koja okuplja ljubitelje poljoprivrede i simulacija, mjesto za edukaciju o poljoprivredi kroz zabavu, te prozor u svijet farmi za sve koji žele naučiti više o ovom zanimljivom načinu života.

Foto: microsoft.com
Ivan Ušumović

Od jesenskih kaputa do zimskih bundi

Zima nam je sve bliža, a mi još uvijek nismo spremni oprostiti se od jesenskih boja, slojevitih kombinacija i predivnih jesenskih kaputa. Uskoro će ih zamijeniti debele jakne, bilo dugačke ili kratke, a ove zime poseban naglasak stavlja se na bunde. Bilo da volite prirodno ili umjetno krzno, bunda je »must have« ovog zimskog perioda. Osim klasičnih boja, poput crne, smeđe i bež, u modi su i bunde u animal printu te u živopisnim bojama. Ovaj trend vraća u početak 2000-ih, jer su upravo tada bili popularni stilovi koji se sada ponovno nose, više od 20 godina kasnije. Svjedoci smo povratka plitkih traperica, kaubojskih čizama, bolera... a sada dolaze i bunde u boji i s printovima. Sve ovo može izgledati vrlo skladno, uz pravilne kombinacije i bez pretjerivanja s detaljima.

Boja trešnje

Također, primijetit ćete da je boja trešnje apsolutni hit ove sezone. No, budite oprezni pri odabiru kaputa, jakni i kožnih čizama u toj boji – takvi komadi mogu već sljedeće sezone postati »demode«. Ako volite ovu boju ili vam savršeno odgovara, nema straha – rizik je minimalan.

Duboke čizme i mini suknje

Što se tiče ostalih vodećih trendova ove zime, na popisu su i duboke čizme, koje, iako nikada nisu potpuno izašle iz mode, sada imaju još veći naglasak nego plitke čizmice. Po mom mišljenju, dublji modeli puno se lakše kombiniraju jer bolje pristaju uz zimske haljine i suknje. S obzirom na to da su se trendovi iz 2000-ih ponovno vratili, očekujte povratak ultramini suknji koje se nose uz debele čarape – a ova kombinacija će se bolje slagati s dubokim čizmama.

Stupnjevito šišanje, šiške i voluminozno feniranje

Što se tiče ženskih frizura, ove zime ponovno su u trendu stupnjevito šišanje, šiške i voluminozno feniranje. Ove frizure djeluju izuzetno ženstveno i elegantno, no zahtijevaju više truda. Ako nemate vremena ili volje posvetiti pažnju svojoj kosi nekoliko puta tjedno, bolje je izbjegavati ovaj trend, jer stupnjevito ošišana kosa lako može izgledati neuredno, a stvoriti dojam slabe i oštećene kose. Također, preljevi i nijansiranje boje savršeno se slažu sa stupnjevitim frizurama, jer dodatno ističu njihovu strukturu, naglašavajući ženstvenost i blagu dinamiku.

Zimi se moramo prilagođavati različitim faktorima – od temperature, motivacije da uopće izađemo van, do pažljivog biranja odjevnih kombinacija. Zimske modne čarolije mogu biti izuzetno zanimljive i predivne, ali uvijek obratite pažnju na to da vam bude dovoljno toplo i da se zaštitite od zimskih nepogoda.

Milijana Nimčević

ADVENT U TAVANKUTU 2024.

30.11.

PALJENJE PRVE ADVENTSKE SVIČE - VAŠAR
18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"

1.12.

IZLOŽBA BOŽIČNJAKA
18.00 - GALERIJA PRVE KOLONIJE NAIVE U
TEHNICI SLAME

5.12.

ADVENTSKI VAŠAR U ŠKOLI
17.00 - OSNOVNA ŠKOLA "MATIJA GUBEC"

7.12.

DOČEK SV. NIKOLE
PALJENJE DRUGE ADVENTSKE SVIČE - VAŠAR
18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"

14.12.

BOŽIČNI KONCERT FOLKLORNOG ODJELA HKPD "MATIJA GUBEC"
PALJENJE TREĆE ADVENTSKE SVIČE
18.00 - DOM KULTURE

21.12.

**VAŠAR - PALJENJE ČETVRTE
ADVENTSKE SVIČE**
18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"

PRIJAVE IZLAGAČA ZA BOŽIČNI VAŠAR NA BROJ 0652270390 (LIDIJA)

PREPORUKA

Idem – CIAO

Dani iščekivanja novog Idemovog albuma došli su kraju. Nakon što je s albumom *Poyy* potpuno očarao regiju i nakon gomile koncerata u međuvremenu **Antun Alekša** izbacio je svoj drugi album. Formulu nije mnogo mijenjao, pjesme su i dalje jednostavne, himnične i zarazne ode mladosti s energijom pojačanom na maks.

Album *CIAO* sadrži 11 numera i svega je dva minuta dulji od prethodnog (ukupna duljina mu je 26 minuta). Od uvodne *Prvi Mjesec* pa sve do *Sve odjednom*, album *CIAO* je nostalgичna rolerkoster vožnja stvorena za one koji i dalje njeguju dijete u sebi. I vole slušati pank. Sve u svemu, IDEM nije razočarao nimalo, a oni koji još uvijek nisu slušali IDEM uživo, obvezno, ali obvezno bi trebali to učiniti što prije. Izdvojio bih pjesme *Raspadam*, *Jadanja*, *Sve boli* i *Kimaj glavom* kao omiljene s albuma.

I. Benčik

CLAZBA

Inside Out 2

Animirani hit iz 2015. godine *Inside Out* osvojio je publiku diljem svijeta jedinstvenim prikazom emocija kroz unutarnji svijet djevojčice Riley. Sada se ponovno vraćamo u njezin svijet – no ovoga puta ulazi u turbulentne tinejdžerske godine. U ovom nastavku Pixarov kreativni tim dodatno istražuje unutarnji svijet tinejdžera i vodi nas kroz Rileyine izazove, uz dodatak novih emocija poput anksioznosti, zavisti i apatije, koje se pridružuju starim poznanicima – radosti, tuzi i bijesu. Dok se Riley suočava s prelaskom u srednju školu, pritiscima vršnjaka i visokim očekivanjima okoline, njezin unutarnji svijet sve više preplavljuje anksioznost koja preuzima »kontrolnu sobu« njezina uma. Bogata animacija i promišljen scenarij vode nas kroz složeni svijet adolescencije, pružajući zabavan i dirljiv uvid u mentalne bitke kroz koje mladi prolaze. Bez obzira na to jeste li roditelj, tinejdžer ili samo znatiželjni gledatelj *Inside Out 2* podsjeća nas da razumijemo sebe i jedni druge. Kroz smijeh, dirljive trenutke i nenametljivo duboku priču film ima univerzalnu poruku za sve generacije: svatko ima pravo na svoje emocije i one su tu s razlogom.

K. Ivković Ivandekić

FILM

Zašto sam vam lagala

Julijana Matanović u svojoj knjizi *Zašto sam vam lagala* donosi zbirku pripovjedaka koje istražuju odrastanje, obiteljske odnose, ljubavi i unutarnje borbe s istinom i lažima. Kroz naratoricu, čitatelji dobivaju iskren uvid u fragmente njezina života – djetinjstvo u manjoj sredini, prve ljubavne zanose, složene odnose unutar obitelji i prijateljstva koja oblikuju identitet.

Knjiga započinje pričama iz djetinjstva ispunjenima nostalgijom, prelazi u tinejdžerske godine i prve susrete s razočaranjima, a završava zrelijim pogledima na prošlost. Svaka priča preispituje laži koje izgovaramo drugima i sami sebi, često kako bismo zaštitili ono najvažnije. Posebno se ističe naslovna priča, gdje naratorica čitateljima povjerava svoju mladenačku tajnu – laž koja ju je oblikovala i ostavila trag u njezinom životu. Ove priče donose moćne slike svakodnevice: školske klupe, ulice malog grada, obiteljske razgovore za stolom i susrete s ljudima koji nas neizbrisivo mijenjaju. *Zašto sam vam lagala* savršen je izbor za one koji traže literaturu koja dira u srž ljudske psihe. Očekuju vas priče koje nadilaze vrijeme i prostor, potiču na introspekciju i donose nenametljive filozofske uvide o ljubavi i gubicima.

J. Dulić

KNJIGA

